

DRAMA

Mezi dramatickou tvorbou šedesátých let a dramatikou předcházejícího desetiletí ležel hluboký přerýv. Mnozí z autorů, jejichž díla byla oceňována jako příkladné realizace budovatelské, respektive socialistickorealistickej koncepce dramatu (Vojtěch Cach, Miloslav Stehlík, Ilja Prachař), na počátku šedesátých let ztratili své ideové jistoty a ustoupili do pozadí nebo zcela přestali psát. Jiní dramatici hledali možnosti, jak sladit své pochybnosti o správnosti každodenní praxe režimu s věrností ideálu spravedlivé socialistické společnosti. Do kontextu dramatické tvorby šedesátých let však současně vstupovala také díla autorů, kteří výrazové a politické potence dramatického podobenství využívali k vyjádření většího či menšího kritického odstupu od reálné praxe budování socialistické společnosti a později i od jí vlastní totalitní podstaty. Základní dynamiku proměn poetiky dramatu v průběhu šedesátých let přitom určovaly posuny od různých forem realistického zpodobení společenských problémů a všedního života k dramatrice modelového podobenství, inspirované silným vlivem Friedricha Dürrenmatta, a také koncepce absurdního dramatu a divadla.

V těchto souvislostech došlo také k zásadní transformaci vztahu dramatu a divadla. Mnozí dramatici začali – zprvu nesměle – vnímat realitu jeviště a divadelnost hry a začali ji také ve svých dramatických textech tematizovat. Tato změna byla přirozeným důsledkem odklonu od iluzivního předvádění skutečnosti a v teoretické, argumentační rovině se zpravidla opírala o autoritu Bertolta Brechta a jeho koncepci epického divadla. S tím souvisí i skutečnost, že v průběhu šedesátých let došlo k emancipačním procesům, v jejichž důsledku se divadlo vymanilo ze své dosavadní závislosti na původní dramatické tvorbě. Tradiční idea velkého dramatu neztratila sice na přitažlivosti, přestala však být zásadní prioritou. Schopnost vyslovit se k přítomnosti i prostřednictvím jiných než „literárně činoherních“ dramatických textů, respektive jinak než prostřednictvím tzv. pravidelné dramaturgie, znamenalo v praxi proměnu hodnotové hierarchie. V divadelní kultuře šedesátých let se tato skutečnost promítla především do vzrůstající prestiže tzv. divadel malých forem pracujících s jinými typy dramatických textů.